

Šolski center Novo mesto

Seminarska naloga
**HINDUIZEM IN KASTNI SISTEM V
INDIJI**

Novo mesto, 14.4.2005

»Njena temna bosa stopala hitijo skozi ulice.

Pred seboj potiska dolg dvokolesni voz.

Vsakič, ko kolo naleti na luknjo, po okolici odzvanja glasen ropot.

Oči ima uprte v tla pred seboj.

Lepi, temnopolti in neuklonljivi ženski je ime Krišnaveni.

Njeno delo sta zbiranje in pokopavanje trupel neznancev, beračev ter vseh drugih pozabljenih.

Ta umazani poklic je prisiljena opravljati za zelo skromno plačilo, ker pripada kasti nedotakljivih – ljudi izobčenih iz družbe« (revija Gloss, oktober 2004, 36)

1. UVOD

Naslov seminarske naloge je Hinduizem in kastni sistem v Indiji. K tej temi me je privabila predvsem nepravilna, lahko bi pa rekli tudi nemoralna družbena delitev ali neenakost ljudi. Tisto, kar me najbolj zanima, so prav pripadniki nedotakljivih, ki ne pripadajo nobeni izmed kast. Drugi prav tako vzrok, da sem se odločila za takšen naslov je hindujska religioznost in sicer njena sekularizacija v Indiji, kajti kot sem ugotovila pozneje, je prav ta država najbolj religiozna na našem planetu. Torej me zanima predvsem kastna delitev, saj menim, da je kljub njeni današnji neformalni ureditvi še vedno prisotna neenakost ter vnaprej zaznamovana usoda tamkajšnjega prebivalstva.

Cilj moje naloge ni le prepisovanje dejstev z virov ali pa solidna ocena iz seminarske naloge pri pouku sociologije. Vsekakor z nalogo ne bom odkrila nič še ne odkritega. Je pa res, da bom osebno bogatejša za nekaj zanimivih informacij, ki so mi bile do sedaj neznane oziroma tuje.

V svojo domnevo sem se skušala prepričati z metodo analize teksta ter analize kronik, dnevnega časopisa ter fotografij. V korist so mi bile tudi analize že opravljenih raziskav ter članki turistov, ki so imeli možnost, da so se na lastne oči prepričali, kaj je hinduizem in zakaj je kastni sistem nepotreben. Ob vsem tem lahko pripomnim, da bi z veseljem dopolnila to nalogo še z metodo opazovanja, vendar žal nisem imela pogojev za to. Upam le, da se v moji prihodnosti prikaže tudi priložnost za obisk te svete dežele, ki ne da slovi le po religiji ter družbeni ureditvi, ampak je značilna tudi po svoji naravni lepoti ter lepoti temnolasih Indijk. Zaradi lažjega razumevanja naloge sem se odločila, da v uvodu opredelim nekaj osnovnih pojmov, ki so značilni tako za sam hinduizem kot za kastni sistem:

- atma; individualna duša
- dharma; naravna vloga, ki jo človek igra v življenju
- karma; zakon vzroka in učinka treh vrst, ki oblikuje usodo vsakega posameznika
- mokša; osvoboditev od ciklusa rojstva, smrti in ponovnega rojstva
- sanskrt; »jezik Bogov«, izvorni vedski jezik

Poleg navedenih pojasnitev so za mojo seminarsko pomembni tudi pojmi kot so:

- družbena neenakost; temelj za gradnjo družbene slojevitosti, ki temelji na hierarhični strukturiranosti družbe. Poznamo odprt sistem družbene slojevitosti ter zaprt sistem, kar je značilno za kastni sistem, saj je prehod iz sloja v sloj zelo omejen ali celo nemogoč, kajti družbeni status je pridobljen z rojstvom in je pečat za celo življenje
- družbene funkcije religije; poznamo različne teorije: integracijska funkcija (po mnenju funkcionalistov ima religija povezovalno vlogo, ker ima enoten sistem vrednot ter enoten pogled na delovanje družbe, s čimer lahko poveže različne socialne skupine in kategorije v globalni družbi), socioalno – kontrolna funkcija (lahko rečemo tudi etična funkcija, ki je tesno povezana z prej navedeno integracijsko funkcijo. Funkcionalisti menijo, da je nadzor religije še posebej prisoten pri institucionalno visoko razvitih religijah kot sta Krščanstvo in Islam) ter kompenzacijska funkcija (poudarjajo jo marksisti, ki menijo, da religija s predstavami o onostranskem življenju nudi dopolnilo za neenakost na tem svetu)
- družbeni status; izraz, ki se uporablja pri označevanju različni rangiranih ter vrednotenih družbenih položajih in izraža ugled ter spoštovanje, ki ga posameznik uživa na določenih položajih

- hinduizem; najstarejša religija, ki izvira vsaj iz leta 2000 pr. n. š. in je nastal ter se širil v glavnem v Indiji
- hindujski kastni sistem; izjemno zaprt družbeni sistem, ki deli prebivalstvo v kaste glede na pripadnost družine v kateri se rodiš
- religija; organizirana celota verovanj, občutenj, simbolov, kulturnega delovanja ter moralnih prepisov navezanih na idejo oziroma predstavo o nadnaravnem

2. HINDUIZEM IN NJEGOVA ZGODOVINA

Pojem hinduizem ni indijskega izvora, saj so si ga izmislili muslimanski Perzijci ob prestopu vzhodnih perzijskih meja v osvajalnih pohodih. Takrat (približno leta 1200) so Indijce poimenovali Hindujci, njihovo deželo pa Hindustan. Pravilen izraz za to religijo je sanatana-dharma, kar pomeni večna religija, ki šteje okoli 800 (nekateri viri navajajo tudi število okoli 500) milijonov pripadnikov. Hinduizem štejejo za najstarejšo religijo, ki ima več svetih knjig, katere imenujemo Vede in so zapisane v sanskrtu, jeziku starodavne Indije. Za najstarejšo in najsvetejšo Vedo velja Rigveda, ki vsebuje več kot tisoč slavospevov. Pomembno je tudi, da skoraj vsi hindujci verjamejo v nauk o reinkarnaciji, ki pravi, da večna duša prehaja iz enega telesa v drugo skozi različne življenjske vrste. Duša se seli po načelu delovanja in njegovih posledic, znanem kot zakon karme. Za večino hindujcev je cilj življenja osvoboditi se iz kroga rojevanja in umiranja, kar imenujemo mokša ter se vrniti k Vrhovnemu Bogu Brahmanu. Več ali manj vsi hindujci priznavajo obstoj številnih višjih bitij, vendar jih večina verjame v enega Boga. Njihovo vsakdanje čaščenje ne poteka le v templjih, temveč tudi po hindujskih domovih. Sam hinduizem pripisuje domu in družini velik pomen, poudarja pa predvsem celibat in odrekanje, strogo disciplino(jogo) ter premišljevanje, kar pomeni, da hindujci skušajo živeti v skladu z dharmo, moralnim zakonom, ki vodi človekovo življenje. Njihove dolžnosti so določene s položajem posameznika v družbi in njihovim življenjskim obdobjem. V hinduizmu so štiri glavne vrste joge. Vsakdo si izbere tisto, ki najbolj ustreza njegovi starosti in značaju. Karma joga je joga dela. Izvajajo jo osebe, ki si prizadevajo za izpolnitev dharme. Bhakti joga je joga ljubezni. Pomeni popolno predanost v ljubezni in molitvi svojemu bogu. Džnana joga je joga spoznanja in vključuje učenje. Radža joga je joga razuma in je najvišja, kraljevska joga. Vključuje uporabo tehnik duševnega samoobvladovanja in meditacijo. Na splošno pa bi lahko rekli, da se hinduizem ne nanaša le na eno religijo ter da nima ne ustanovitelja ne preroka. Ta vera oziroma lahko rečemo tudi kultura nima posebne na zunaj urejene cerkvene oblike ali sestave, nima pa tudi strogo določene veroizpovedi. Poudarek je bolj na načinu življenja kot na načinu mišljenja. Glavna skupna značilnost naj bi bilo indijsko poreklo hindujskih pripadnikov. Kadar govorimo o hinduizmu ne smemo pozabiti na sveto reko Ganges, saj je njena voda simbol življenja brez konca. Varanasi ob tej reki je najsvetejši kraj. Je kraj, kjer se še pred zoro zbirajo dolge vrste vernikov, ki jih pri reki pričakajo duhovniki in tudi kraj, kjer si želi vsak hindujec umreti.

3. BOŽANSTVA, PRAZNIKI, ČAŠČENJE TER OBREDJE

Za hinduizem je značilna predvsem njegova religioznost in verovanje v več Bogov, zato naj omenim le najpomembnejša božanstva, praznike ter značilna čaščenja za hindujce.

Božanstva:

Čeprav večina hindujcev verjame v enega Vrhovnega Boga, priznava obstoj mnogih manjših bogov ali »polbogov«, ki jih je po vedskem izročilu 330 milijonov. Kljub velikemu številu

polbogov prevladuje čaščenje različnih oblik Krišne, Višnuja, Šive in Durge. Večina hindujcev je prepričana, da je Vrhovni Bog Višnu oziroma Krišna.

Moram priznati, da ne vem kakšno vlogo ima v hinduizmu Brahman, saj je veliko različnih informacij glede vereovanja ter božanstev. Eden izmed opisov o njemu se glasi: »Brahman je popolna, nespremenljiva, končna resničnost, ki po verovanju hindujcev obstaja nad pojavi navadnega sveta. Nekateri hindujci vidijo v brahmanu Boga, drugi brezosebno moč, ki se ne da opisati. Legenda pripoveduje, da je modrec skušal razložiti sinu, kaj je brahman, tako da mu je rekel, naj strese sol v vodo in jo nato spet vzame ven. Seveda se je sol raztopila in sin je ni mogel pobrati. Nato ga je oče poučil, da je navzočnost brahmana na svetu podobna soli v vodi - neviden je, a povsod navzoč.« (<http://nikman.k2.net/religije/hinduizem.htm>)

Prazniki:

Kot je značilno za vsako religijo, so tudi za hindujsko tradicijo pomembni številni prazniki, katere pospremiijo z glasbo in s plesom. Med njimi so najpomembnejši naslednji:

- Šiva-ratri (februar-marec); praznovanje pojavitve Gospoda Šive, ki slovi po plesu uničenja ob konca stvarstva. Častilci na ta dan postijo in Šivi v templjih darujejo sveto vodo ter opazujejo čaščenje linge, ki predstavlja Šivovo božanstvo.
- Holi (marec-april); praznik zabave, ko se mladi in stari razigrano škropijo z vodo in obmetavajo z barvami, pogosto pa priredijo tudi kres. Ta praznik je povezan z zgodbo, ki govori o malem princu Prehladi, ki ni ubogal svojega brezbožnega očeta. Hudobna teta je nato hotela Prehlado umoriti. Odnese ga je v ogenj, da bi zgorel, njo pa naj bi pred plameni varoval blagoslov. Zgodilo se je pa prav nasprotno. Prehlado je zaščitil sam Gospod Višnu, zlobna teta pa je zgorela v ognju.
- Gaura-purnima (marec-april); je rojstni dan Gospoda Čaitanje, ki je razširil skupno petje svetih imen. Kakor mnogi drugi vodje je bil zagrižen nasprotnik dednega kastnega sistema. Za privrženca tega Gospoda je značilno, da so prepričani, da je Šri Čaitanja sam Krišna oziroma Bog. Na dan, ki je posvečen njemu v čast postijo, obiščejo templje, poslušajo zgodbe o njegovih dejanjih ter pojejo Hare Krišna ob spemljavi bobnov in činelic. Vegeterijanska pojedina, ki se začne ob mesečevem vzhodu je vrhunec praznovanja.
- Rama-navami (april); praznik, posvečen rojstvu Gospoda Ramačandre (Rame), ki velja za inkarnacijo Višnuja oziroma Krišne.
- Hanuman-džajanti (april-maj); praznik je posvečen Hanumanu in se praznuje tik pred sončnim vzhodom.
- Nrisima-čaturdaši (maj)
- Ratha-jatra (junij-julij)
- Rakša-bandhan (avgust); ta dan se praznuje predvsem v družinskem krogu. Ženske pripnejo svojim bratom raznobarvne zapestnice, oni pa jim v zameno izročijo denar in obljubijo, da jih bodo varovali do konca njihovih dni. Zapestnice, imenovane rakhije so izdelane iz barvnih vrvic in bleščic ter simbolizirajo obnovitev čustvenih vezi.
- Džanmaštami (avgust-september); dan, na kateri se proslavlja rojstvo Gospoda Krišne. Zanj mnogi hindujci verjamejo, da je vrhovni Bog. Na dan praznovanja položijo v zibelko majhno Krišnovo božanstvo in ga nežno zibljejo. Na splošno postijo do polnoči, pojejo vajšnavske

pesmi ter poslušajo pripovedi o Krišni. Ob polnoči prisostvujejo čudovitemu obredu arati in nato praznovanje zaključijo z bogato večerjo.

- Navarati (oktober); je praznik, ki traja devet noči, je povezan s čaščenjem Šivove spremljevalke Parvati ter praznik, katerega praznujejo po vsej Indiji. Vseh devet dni nenehno gorijo lučke, družinski člani pa vsak večer plešejo igriv ljudski ples.
- Divali (oktober-november); praznik luči, ki mnogim hindujcem pomeni začetek novega leta. Znana je ena izmed zgodb, ki govori, kako se je Gospod Rama po obračunu z Ravano zmagoslavno vrnil v svoje kraljestvo Ajodjo. Pravijo, da je bila takrat noč temna, brez mesečine. To naj bi bil vzrok, da so mu ljudje pot obsvetili z lučmi. Na sam praznik obujajo spomin na ta dogodek, ki jih uči, da svetloba vedno zmaga nad temo ter da dobro prevlada zlo.
- Čaščenje Govardhana/ čaščenje krav (oktober-november); praznik je povezan z zgodbo, kako je Krišna dvignil hrib Govardhano, da bi prebivalce Vrindavane obvaroval pred močnim dežjem, ki ga je nadnje poslal Indra. Hindujci se na dan praznika pogovarjajo o tem dogodku ter iz slaščic oblikujejo hrib in hodijo okoli njega. Takrat častijo tudi krave, ki so Krišni zelo pri srcu.

Čaščenje:

Hinduizem je zelo raznolika tradicija, še posebej glede obravnavanja božanskega in načinov čaščenja. Kakor sem zasledila v virih, Vede navsezadnje priporočajo čaščenje Vrhovnega Boga. Opisujejo različne stopnje njegovega spoznavanja in tudi metode čaščenja nižjih božanstev, ki prinašajo materialne ugodnosti in postopno duhovno napredovanje. Samo čaščenje lahko poteka v templjih al pa kar doma. Za čaščenje v svetih templjih je značilno predvsem umivanje nog, splakovanje ust, kopanje, oblačenje, dišavljenje ter hranjenje. Mogoče nekateri menijo, da je nepotrebno o tem pisati, vendar meni se zdi, da je koristno omeniti nekaj glavnih značilnosti hindujskega čaščenja, saj mi večinoma poznamo le obrede v krščanstvu. Moram pa omeniti tudi, da se med čaščenjem prepevajo hvalnice, da zažigajo kadilo ter izvajajo obredno glasbo. Duhovnik pa je tisti, ki lahko obogati čaščenje z branjem spisov iz Ved. Čaščenje v domovih je po moje predvsem dolgočasno, zato sem se

odločila, da ne opisujem tega dejanja in se raje posvetim bolj zanimivim temam oziroma značilnostim hinduizma.

Hindujci Boga častijo na več načinov oziroma kot:

- Vrhovnega (Vrhovno osebnost ali vseprežemajočo brezosebno resnico)
- Polbogove in polboginje (deve)
- Kralja (predstavnik Boga)
- Brahmane (po odlikah in usposobljenosti)
- Starejše družinske člane (posebno mater in očeta)
- Kravo (ki predstavlja mater) in bika (ki predstavlja očeta)
- Svete rastline (na primer Tulasi)
- Svete reke (kot sta Ganges in Jamuna)
- Zemljo (kot mati naravo)
- Vsa živa bitja (kot delce Boga)

V materialnem univerzumu obstajajo tri glavna božanstva (včasih jih napačno imenujejo hindujska trojica). To so:

- Višnu; vzdrževalec univerzuma (skrbi za guno vrline)
- Brahma; stvarnik univerzuma (skrbi za guno strasti)
- Šiva; uničevalec univerzuma (skrbi za guno nevednosti)

Večina Indijcev časti Krišno, Višnuja in Šivo. Brahmo le redko častijo neposredno; v Indiji mu je posvečen le en glavni tempelj.

Znani sta dve glavni filozofski teoriji oziroma smeri:

- Impersonalisti so pristaši monistične filozofije. Po njihovem prepričanju je končni vidik Boga brezoseben, vseprežemajoč duh (energija), ki ga predstavljajo različna božanstva. Podobe božanstev naj bi bile bolj ali manj namišljene.
- Personalisti pa so pristaši dualistične filozofije. Verjamejo, da je Bog oseba, ki prebiva v svojem kraljestvu in je vseomogočen, je izvor vseh energij in emanacij ter ga je mogoče spoznati v treh vidikih: kot brezosebi Brahman, kot lokalizirano Naddušo ter navsezadnje kot Vrhovno osebnost.

Obredje:

K vsakodnevnom obredju Indijcev spadajo obiski templjev. V vsaki vasi je postavljenih vsaj nekaj, saj imajo hindujci kar lepo množico bogov, h katerim se je treba pomoliti, jih počastiti in jim darovati. Templji so postavljeni tudi ob cestah, včasih pa so na prav samotnih krajih, ki običajno nimajo duhovnika, kateri bi blagoslavljal mimoidoče. V bolj obljudenih svetiščih pa ob kipih bogov v osrednjem prostoru sedi duhovnik, ki skrbi za red in čistočo. Preden vstopijo v sveti kraj se morajo sezuti in si ponekod pokriti glavo z ruto, klobukom ali robcem. Spodobi se, da darujejo nekaj denarja, nato pa jim duhovnik ponudi sveto vodo, ki jo spijejo.

4. NAUK O REINKARNACIJI

Za hinduizem je značilno, da duša obstaja v vseh življenjskih vrstah in je vir zavesti. Atma (človeška duša) je večna in nespremenljiva, medtem ko je telo začasno in se nenehno spreminja.

Po zakonu karme (delovanja in njegovih posledic) v trenutku smrti subtilno telo prenese dušo v novo fizično telo. Ta neprekinjen krog ponavljajočega se rojevanja in umiranja se imenuje samsara. Hindujci poznajo okrog 8.400.000 življenjskih vrst, katere razvrščajo v šest glavnih skupin: ljudje (tudi polbogovi), zveri, ptice, žuželke in plazilci, vodne živali ter rastline. Bitja v nižjih življenjskih vrstah si ne ustvarjajo karme. Le ljudje so odgovorni za svoja dejanja.

Čeprav ima vsaka duša edinstveno usodo, določeno že ob rojstvu, imajo ljudje nekoliko omejene svobode pri določanju svoje prihodnosti. Usoda in človekovo delovanje potekata sočasno.

Značilno je, da kdor umre v vrlini, odide na planet polbogov. Tisti, ki umre v strasti, ostane v srednjih območjih univerzuma (kot človek) in tisti, ki umre pod vplivom nevednosti, nazaduje v nižjo vrsto. Nekatere grešne duše takoj ob smrti ne dobijo novega telesa, ampak trpijo v subtilnih telesih kot so duhovi. V vedah je naveden razlog za to, da nekdo postane duh kot primen samomor. Nekateri hindujci si prizadevajo po smrti doseči rajske planete, večina pa ima za najvišji cilj osvoboditev, kar je lahko zedinjenje z Brahmanom (vseprisotnim duhom) ali vrnitev v duhovni svet.

Osvoboditev iz kroga reinkarnacije in trpljenja se imenuje mokša, ki se doseže samo, če se neznanje nadomesti z modrostjo.

5. HINDUIZEM IN OKOLJE

V Vedah (hindujske svete knjige) je rečeno, da človeška družba cveti zaradi naravnega bogastva, ne pa zaradi industrijskega razvoja. V spisih je pojasnjeno, da človek umetno posega v naravo zaradi svoje brezbožnosti. Skladno z zakonom karme bomo torej zaradi vedno večjega izkoriščanja naravnih bogastev vedno bolj žrtve pomanjkanja, onesnaženosti in katastrof.

Hindujska družba poudarja preprosto življenje, katerega temelj sta poljedelstvo in domača obrt. Pravo bogastvo nista denar in nepotrebno razkošje, temveč naravni pogoji in darovi, kot sta obdelovalna zemlja in živina. Govedo je še posebej pomembno. Bikov tam ne vodijo v klavnice ampak jih urijo za pomoč pri poljedelstvu: za oranje, otepanje žita in prevažanje tovora. Uporaba umetnih gnojil je izrecno prepovedana. Nepotrebno sekanje dreves ni dovoljeno, sajenje novih pa šteje za veliko pobožno dejanje. Hindujci svoje otroke že od rojstva učijo spoštovati reke, ki so vir življenjsko pomembne vode.

6. HINDUJSKA DRUŽBA

Kastni sistem:

Kastna družbena ureditev, ki deli ljudi na štiri stanove- kaste ali varne se je v Indiji razvila že pred približno 3000 leti. Čeprav je indijska vlada takšno delitev zakonsko prepovedala, je ta še vedno sestavni del njihove družbe. Danes je v Indiji okoli 3000 različnih kast in podkast.

Prednosti sistemov kot je kastna družbena ureditev:

- vsakdo ve, »kje je njegovo mesto«
- zagotovljena stabilnost
- zelo močne identitete
- povezanost z močnimi religioznimi vezmi
- urejena delitev dela
- ohranjanje »kapitalske akumulacije«

pomankljivosti:

- velika stopnja togosti
- pomanjkanje družbene mobilnosti
- pogosta uporaba sile
- dušična konformnost
- pomanjkanje individualizma
- visoka stopnja neenakosti
- omalovaževanje podrejenih
- počasne družbene spremembe

Po navodilih svetih spisov je znano, da naj bi se ljudje razvrščali v stanove glede na osebnostne lastnosti, vendar tega ne upoštevajo več; za pripadnike določenega stanu se imajo zgolj zaradi rojstva v določeni družini (stan podedujejo). Izvorni sistem je bil urejen tako, da je moral biti vsak pripadnik določene kaste usposobljen za svoje delo, kasneje pa so ga kastni brahmane spremenili v dednega, da bi ohranili in utrdili svoj ugledni položaj.

Stanovi kastnega sistema:

- brahmani; svečeniki, učitelji, ministri, zdravniki
- kšatrije; državni voditelji, sodniki, poklicni vojaki, policaji
- vajiše; poslovneži, trgovci, kmetje
- šudre; delavci vseh vrst

Prvi trije razredi se od četrtega popolnoma ločijo po tem, da so dvakrat rojeni ali uvedeni. Nosijo sveto vrvico kot zunanje znamenje nadrejenega položaja. Poleg tega se posamezne rodovne skupine delijo še na čiste ali nečiste, glede na obredno čistost ali nečistost kot posledico mešanja z drugo skupino.

Opravila posameznih kast, zlasti v velemilijonskih mestih, niso strogo določena. Tako se lahko na primer brahmani lahko ukvarjajo tudi s kuhanjem čaja na ulici, kšatrije lahko končajo kot obubožani kmetje, vajiše kot bogati industrijalci in šudre kot premožni trgovci. Ljudje, ki pripadajo kastam, imajo nad nedotakljivimi številčno premoč, ki jo izrabljajo za obvladovanje in usmerjanje njihovega življenja. S tem, ko nedotakljive izkoriščajo za poceni ali celo zastonj delovno silo in jim onemogočijo kupovanje zemlje, si ustvarijo idealne razmere za hitro bogatenje.

Vedska družba pozna tudi delitev, ki se nanaša na življenjska obdobja:

- brahmačari; študentsko obdobje
- grihastha; obdobje zakonskega življenja
- vanaprastha; upokojsko obdobje
- sannjasi; obdobje odrekanja

Hindujci v življenju opravijo do šestnajst obredov (samskar) ali zakramentov, da bi duhovno napredovali. Prvi obred je posvetitev med spočetjem, zadnji pa je pogrebni obred.

Za dosledne hindujce je značilno vegetarijanstvo. Ne jedo mesa, rib in jajc, pogosto odklanjajo tudi česen in čebulo, hrano pa pred jedjo darujejo božanstvom. Izročilo tistim, ki niso vegetarijanci priporoča, naj se izogibajo vsaj uživanju govedine, kajti prav krave imajo

pomembno mesto v hindujski tradiciji. Duše, ki so se znašle v telesih krav ali volov, bodo namreč že v naslednjem življenju dobile človeška telesa. Uboj krave je zato enakovreden umoru človeka.

Kasta nedotakljivih:

Pripadniki nedotakljivih, kot jih imenujejo druge indijske kaste, oziroma daliti ali zatirani, kot imenujejo sami sebe, predstavljajo eno petino (približno 240 milijonov) milijardnega prebivalstva Indije. Sami ne pripadajo nobeni izmed kast, kar je vzrok, da jih drugi obravnavajo kot nečiste, nedotakljive in umazane. Njihova usoda je utemeljena s slabimi dejanji iz prejšnjih življenj, z zakonom karme, kot pravijo drugi in to uporabljajo kot izgovor za pomiritev svoje vesti.

Za prebitje tega večnega začaranega kroga izkoriščanja in ureditev njihovega družbenega položaja se je še v času angleške kolonialne uprave Indije zavzemal Mahatma Gandhi. Z gladovno stavko leta 1932 je opozoril na sramoten družbeni položaj nedotakljivih, ki jih je sam imenoval haridžani ali otroci boga. Že po enem dnevu gladovne stavke je Gandhi začel dobivati obvestila iz celotne Indije o odprtju templjev in vodnjakov nedotakljivim. Vsaj teoretična možnost za konec izkoriščanja se jim je ponudila šele z začetkom indijske neodvisnosti leta 1948, ko je indijska vlada z ustavo razveljavila kastni družbeni red in prepovedala nedotakljivost. Kljub temu pa je kastna diskriminacija še vedno značilnost Indije. Nedotakljivim tudi danes odrekajo temeljne človeške pravice. Še vedno ne morejo kupiti zemlje, delajo v ponižujočih delovnih razmerah in so dan na dan tarča zlorab ter ponižanj policije, lokalnih uradnikov ter pripadnikov višjih kast. Nedotakljivi so tisti, ki še vedno ne smejo prestopiti črte, ki razmejuje njihov del vasi od tistega dela, ki pripada višjim kastam. So tudi del prebivalstva, ki ne sme uporabljati istih vodnjakov ter obiskovati istih templjev kakor pripadniki višjih kast.

Za nedotakljive je značilno tudi, da je mleko, ki ga molzejo sami in prihaja iz krave, ki jim pripada, nečisto. Menim, da je takšno dejanje zelo kruto ter nečloveško, saj niso sami krivi, da so reveži.

Izobčenci se preživljajo kot čistilci javnih stranišč ali pa kot zbiralci različnih še uporabnih odpadkov z mestnih smetišč. Opravljajo različna težaška ter umazana dela, ki se jih drugi izogibajo. Predmestni srednji sloj si pred tem zatiska oči in se pretvarja, da izobčenci sploh ne obstajajo.

Modernizacija Indije ni pripomogla k zmanjšanju krutosti in izkoriščanja nedotakljivih. Več kakor 40 milijonov jih je ujetih v suženjska delovna razmerja v kamnolomih, na poljih ali v tovarnah in kar 15 milijonov od tega je otrok, poleg katerih so prizadete predvsem ženske, ki so nenehno podvržene različnim vrstam zlorab kot sta posilstvo in pretepanje.

Značilen primer nam je lahko Krišnaveni, pripadnica nedotakljivih, za katero je izobčenost del življenja, odkar se je s sramotnimi deli začel ukvarjati njen oče. Sama je prestopila to mejo po smrti svojega moža, ko je zato, da bi prehranila družino, začela pobirati trupla. Vrnitev v družbo za njo več ni mogoča, saj je nikoli več nihče ne bo najel za opravljanje katerega koli drugega dela. Zaradi prihodnosti svojih otrok je prisiljena vztrajati. Viri navajajo, da njene še tako temne oči postanejo še temnejše in bolj napete ob pripovedovanju lastne osamljenosti sredi kaotičnega življenja v slumih. Verjetno bi prizori iz življenja Krišnaveni ter njej podobnih morali biti vsem nam kot opozorilo, da je naš vsakdanjik neprecenljivo lep ter da se še sami ne zavedamo, kako smo lahko srečni, da živimo tukaj, kjer smo, kajti redki izmed nas poznajo bedo, ki jih pripadniki nedotakljivih prenašajo iz dneva v dan.

Izobčenost je v Indiji dedna in se prenaša iz roda v rod. Napredovanje po lestvici je sicer zelo težavno, vendar pa ni nemogoče. Vse več je nedotakljivih, ki se prebijejo ob pomoči medkastnih porok in izobrazbe. Najboljši primer, da nedotakljivim le niso vsa vrata v boljši

svet zaprta je nekdanji indijski predsednik R. Narayanana, ki je kljub nemogočim razmeram, v katerih se je rodil, uspel v bleščeči diplomatski karieri. Njegov primer naj bi bil vodilo drugim v njihovem boju za socialno enakopravnost in človečnost medsebojnih odnosov v indijski družbi.

Spori med kastami in nedotakljivimi:

V zadnjih letih se spori in trenja med izobčenci in pripadniki kast stopnjujejo, saj je nekaterim nedotakljivim dovolj nenehnega sklanjanja glave in poslušanja ukazov. Borijo se proti krivični družbeni ureditvi ter zahtevajo svoje pravice in enakopravnost. Znani so primeri, ko se je konflikt med tema dvema nasprotnikoma sprevrgel v pravo kastno vojno, kjer so oboroženi pripadniki obeh skupin napadali vasi, zažigali domove in se znašali nad nedolžnimi. Moram pa omeniti, da se večina izobčenih povezuje med seboj v skupine, ki se zavzemajo za mirno, politično rešitev njihovega družbenega statusa, za večje mezde in pravilnejšo delitev zemlje. Verjetno bi določen napredek okrepil tudi gibanja za človekove pravice v Indiji.

Pomembnejši hindujci ter njihiva gibanja:

- Rammohan Roj; je »oče moderne Indije«, saj je skušal reformirati hinduizem tako, da je utrdil hinduistične vrednote.
- Šri Ramakrišna; duhovnik, ki je znan po svojih misijonarskih, socialnih ter vzgojno – izobraževalnih delih. Kar se tiče same religije; Bog se po njegovo pojavlja na različne načine – kot »nebeška mati«, Sita, Rama, Krišna, Mohamed in Jezus Kristus.
- Vivekananda; je oseba, kateri gre zasluga za mednarodno razširjenost gibanja Ramakrišna in je človek, ki je sprejel kaste kot del naravnega reda, toda zavračal je prednost, ki izhaja iz kastnega razločevanja. Namesto tega je zagovarjal enake možnosti za vse.
- Mahatma Gandhi; svoje življenje je posvetil boju za neodvisnost Indije ter boljše življenjske pogoje v svoji deželi. Zavrnil je kastni sistem, še posebej pa se je zavzemal za pripadnike nedotakljivih.

7. ŽIVLJENJE HINDUJCEV V INDIJI DANES

Indija je kraj, ki izžareva kulturo, starodavnost in osupljivo lepoto. Njeno ime izhaja iz besede Sindhu, ki je krajevno ime za reko Ind. Deloma se je v tej deželi še vedno ohranila kastna ureditev, čeprav jo je v petdesetih letih ustava odpravila. Takšna ureditev je pogosto ovira približevanja Indije k življenju sodobnega sveta, za katerega velja, da njeni pripadniki težijo k individualizmu ter materializmu.

Danes je sekularna Indija zelo gosto naseljena država, kjer prevladuje mlado prebivalstvo in je druga država na svetu po številu prebivalstva. Prenaseljenost je vsekakor eden najpomembnejših problemov v Indiji. Po ocenah stokovnjakov živi več kot polovica tamkajšnjega prebivalstva pod eksistenčnim minimumom. Verjetno bi lahko rekli, da je naravni prirastek posledica napredka v zdravstvu in higieni. Poleg tega je znano, da imajo Indijci že od nekdaj radi zelo velike družine, saj zanje otroci pomenijo tudi socialno varnost. V velikem naraščanju prebivalstva vidimo tudi pozitivno stran, saj se predvsem mladi zanimajo za izobraževanje, kar sklepamo po ocenah strokovnjakov, da se je pismenost v Indiji podvojila, čeprav je še vedno okoli 35% takšnih, ki ne vedo napisati niti lastnega imena. Okrog 70% Indijcev živi na podeželju. Od tega so mnogi takšni, ki živijo v kočah iz posušenega blata in slame. Življenje na vasi se precej razlikuje od tistega v mestu, kjer se izgubljajo vrednote in tradicija zaradi vpliva zahoda. Vaščani so bolj temne polti in oblečeni v živobarvna oblačila. Ženske so ponavadi odete v pisane sarije (obleka, dolga 3 metre in na poseben način ovita okoli telesa) ali punjabi (dvodelno široko oblačilo, pri čemer sega zgornji del skoraj do kolen), medtem ko moški večinoma nosijo dotije (5-metrsko belo pregrinjalo, ovito okoli nog in bokov). V mestih so moški oblečeni v hlače in srajco, ženske pa v punjabi. Tradicija na tamkajšnji vasi še vedno živi in se prenaša iz roda v rod. Ena takšnih nam zanimivih tradicij je recimo vnaprej dogovorjena poroka, pri čemer se pričnejo deklice poročati že pri svojih 4 letih. Na osnovi astroloških znamenj, osebnega horoskopa, osebnih lastnosti in drugega iščejo starši sinov njim podobno ženo. Čeprav se mladoporočenca nista še nikoli v življenju videla, postaneta zakonski par, ki mora skrbeti za naraščaj kot bodoča delovna sila na poljih in kot skrbniki staršev, ko ostarijo in omagajo. Šele sčasoma, čez nekaj let, ko mladoporočenca ugotovita, da imata veliko skupnih lastnosti, se prične razvijati prava ljubezen, ki potem traja do smrti enega od partnerjev. Včasih je bil zelo pogost prizor, da so se žene umrlih mož zažgale v istem ognju kot truplo umrlega moža zaradi velikanske ljubezni in verovanja v to, da se bosta duši ponovno spojili v naslednjem življenju. V Indiji je za razliko od materialno razvitega in duhovno nerazvitega zahoda zelo malo ločitev (največ v mestih), čeprav sta se osebi poročili brez ljubezni. Včasih, v starodavni Indiji so imele ženske vzvišen položaj. Redko kateri družbeni dogodek ali verski ritual je bil rezerviran le za moške. Ženska je bila takrat spoštovana, celo občudovana. Danes se je njihov položaj spremenil. V moževi hiši je njihov položaj le malo boljši kakor je položaj sužnja. Menim, da je pika na čelu, imenovana tika ena izmed glavnih značilnosti Indijk. Ta okrask različnih barv in oblik nam že od daleč govori o posameznikovi pripadnosti religiji ter položaju v družbi določene osebe. Najpogostejša oznaka je bindi, ki nam pove, da je oseba že

oddana oziroma poročena. Tika tradicionalno ljudem olajšuje življenje, za vdove pa je to velik in težak križ, kajti zanje je ponovna poroka skoraj nemogoča. Vse pravice, ki so jim pripadale prej, umrejo skupaj z možem. Razmazana pika na čelu je tista, ki vsem sporoča o njenem položaju. Vdovam je prepovedano nositi nakit in živobarvne sarije. Kar je nabolj nenavadno, prepovedano jim je tudi glasno smejanje, kar pomeni, da dobesedno morajo umreti skupaj z možem.

Nekaj zanimivih značilnosti prebivalcev Indije:

- največji ideal ali sanje indijske ženske sta poroka in ustvarjenje lastne družine, ki ji omogoča edino zaščito
- zaradi resne nedohranjenosti in rizičnih nosečnosti, ki si sledijo zaporedoma, ženske umrejo prej kakor moški
- ženske pridobijo položaj prek mož in moč od sinov, kakor pravi stari rek v Indiji
- ne glede na naporen dan, povprečna Indijka vsakodnevno uporablja kreme in parfume, ki so redko proizvod kemične industrije
- ženska, ki nima otrok je manj vredna in v družbi velja za neplodno

8. HINDUIZEM V SLOVENIJI

Pri nas je najvidnejša predstavica hinduizma skupnost za zavest Krišne, katera pripada vajšnavski religiji, eni od treh glavnih ortodoksnih smeri hinduizma.

Pri nas se je začela uveljavljati leta 1983 in danes šteje nekaj tisoč pripadnikov.

Glavne dejavnosti navedene skupnosti so:

- nedeljski program z duhovno glasbo, predavanjem z aktualno temo in vegetarijansko pokušino
- vsakodnevna jutranja in večernja predavanja ter tradicionalno čaščenje imenovano arati
- poletna šola joge ter seminarji za člane ter vse zainteresirane
- organiziranje javnih kulturno – duhovnih programov in tečajev
- prevajanje, izdajanje in razširjanje duhovne literature
- tradicionalna glasbena skupina
- humanitarna organizacija Hare Krišna Hrana za življenje

Meni osebno se zdijo splošna načela Vajšnavizma zelo privlačna, saj podpirajo nekatere vrednote kot so strpnost, čistost, samoobvladanost, iskrenost, znanje, poštenost ter dober značaj, kar je cenjeno tudi pri nas, v tako imenovanem modernem svetu. Poleg tega je za Vajšnavizem značilna predvsem vdanost ter služenje Bogu, morala, duhovno izobraževanje, nenasilje, usmiljenje, dobrodelnost ter prizadevanje za mir. Kar je zelo pohvalno, spoštujejo življenje vseh živih bitij, zato so vegetarijanci. Enako spoštujejo vse ustanove, ki podpirajo humanitarne in etične družbene vrednote.

Naj omenim le še praktična življenska načela Vajšnavizma:

- petje svetih imen
- načela svobode: ne prehranjujejo se z mesom, ribami in jajci (s tem negujejo usmiljenost), ne uživajo alkohola, tobaka, drog, prave kave ter čaja (s tem razvijajo askezo), vzdržujejo se zunajzakonskih spolnih odnosov (s tem ohranjajo čistost) in ne igrajo iger na srečo (s tem spodbujajo resnicoljubnost)
- odnos med spoloma (ženske in moški so duhovno ter materialno enakopravni, v zavesti Krišne so tudi ženske lahko duhovnice)
- jukta – vairagja (ne zavračajo znanstvenega napredka)

- kaste (strogo nasprotujejo kastnemu sistemu, ki odstopa od izvirnega vedskega nauka)
- polbogovi
- reinkarnacija
- karma

Moram omeniti, da navedene ugotovitve sodijo pravzaprav v Indijo, saj je to dežela, kjer se je razvil Vajšnavizem in dežela, kjer je danes največ njegovih pripadnikov. Zaradi določenih razlik z ostalimi smernicami hinduizma sem se odločila, da spegovorim podrobneje o Vajšnavizmu tukaj, ko govorim predvsem o hinduizmu na slovenskem.

9. ZAKLJUČEK

Na splošno bi lahko zapisala, da je Indija kraj, ki temelji na kontrastu bogastva ter bede in revščine, kar še bolj ponazarja družbeno neenakost med prebivalstvom, ki je razslojena med kaste, ki so kot sem domnavala že na začetku, formalno prepovedane, vendar takšna delitev obstaja še danes. Mogoče vas zanima prav tako kakor mene zakaj je tako, a tega žal ne vem, kajti nikjer nisem našla zagotovih podatkov o tem. Lahko domnevam le, da popolna odprava kast nima možnosti, da žaživi v realnosti zaradi želje po nadrejenosti pripadnikov višjih kast. Menila sem, da je prehod v višjo kasto nemogoč, vendar sem se s pomočjo virov prepričala, da to le ni tako, čeprav so možnosti, da posameznik napreduje, zelo majhne. Vem, da je Indija tradicionalna država, ki svojemu prebivalstvu dopušča zelo malo inovativnosti. Mene osebno to moti, saj ne zastopim, kako lahko nekdo ima moč, da drugemu kroji usodo. Ne vem, kako je lahko sveti mož tisti, ki ne prizna reveža in za katerega tako imenovana kasta nedotakljivih ne obstaja.

Verjetno je nesmiselno, da kritiziram družbene nepravilnosti v Indiji, saj smo ljudje takšni, da vidimo napake drugih, a na lastne pozabimo. Res je, da sem takšna kakršna sem ter da so moje misli del mene, a to ne pomeni, da bom karkoli storila za izboljšanje problema nedolžnih indijskih ljudi, kajti ta svet je takšen, da vsak gleda le nase in počne stvari, katere so profitabilne zanj. Ob pogledu na lačnega pripadajočega otroka nedotakljivim ali umirajoči celi njihovi družini zaradi zaznamovanosti ob rojstvu imam zagotovo lahko le solzne oči in to je vse. Nima smisla, da pišem o rešljivosti tega problema, saj tega posameznik rešiti ne more. Ni rešitev le ideja. Daleč od tega. Ne vem zakaj moramo »pametovati« sami sebi, če vsak izmed nas dobro ve, da s seminarsko nalogo ne bomo nič dosegli. Koga je sploh briga, kako jaz gledam na določen problem. V bistvu je najažje pisati o neuresničljivi rešitvi, za katero vsak ve, da je nikoli ne bo niti skušal rešiti. Jaz nisem oseba, ki bo pisala tisto, kar ve, da ne bo storila. Ne vem zakaj da pišem, da bi lahko s protesti nasprotovali indijski družbeni ureditvi. Lahko bi opozorili indijsko vodstvo o napredovanju sodobnih držav zaradi upoštevanja inovativnosti posameznikov, katera mu dopušča tudi napredovanje po družbeni lestvici navzgor. Verjetno se marsikaj da storiti, a največ je odvisno od samega prebivalstva, ki trpi zaradi kast. Na pripadnikih nižjih slojev je, da se zavzamejo zase. Oni so tisti, ki bodo morali združiti moči za doseg lastnih ciljev.

O hinduizmu lahko povzamem, da je to ena izmed najstarejših oziroma celo najstarejša religija brez ustanovitelja, ki povdarja predvsem način življenja. Tako kot je značilno za vsako religijo, je značilno tudi za hinduizem, da ima lastne svete knjige, ki se imenujejo Vede in so pisane v sanskrtu. Tisto kar je v krščanstvu duša, je za hinduiste atma in sicer oni verjamejo tudi v reinkarnacijo, kar pomeni neprestan krog rojevanja ter umiranja v obliki ljudi, živali ali rastlin. Večina hindujcev upa, da se bo nekoč rešila iz tega »začaranega kroga«, kar označujemo z izrazom mokša. Višnu ter Šiva pa sta na enakopravnem položaju kakor je krščanski Jezus ali muslimanski Alah. Več ali manj je nam vsem znanih deset božjih

zapovedi. Če to prevedemo v hindujsko religijo, dobimo izraz dharma, ki označuje hindujske dolžnosti določene s posameznikovem položajem v družbi ter življenjskim obdobjem.

Za pripadnike hinduizma sta značilna tudi molitev ter obiskovanje templjev. Nekaj nam neznanega je vsekakor hindujski način slovesa od pokojnika in sicer tako, da ga sežgejo ter njegov pepel posujejo v eno izmed svetih rek.

Za konec lahko zapišem le, da menim, da je moja hipoteza bila potrjena iz zgoraj nevedenih vzrokov. Moram pa omeniti tudi, da sem opazila, da so podatki o določeni zadevi od vira do vira predcej različni, kar pomeni, da ima tudi moja seminarska naloga določena odstopanja od realnega stanja, kajti vse podatke sem morala posplošiti ter upoštevati vmesne informacije.

10. VIRI IN LITERATURA

-samostojne publikacije (knjige):

- Lamut Vera, Peček Andreja, Pegan Marija (1991): Velika verstva sveta, str. 173-200
- Kramžar Klemenčič Vida (2003): Verstva in etika 1, str. 77-101

-članki v revijah:

- Gloss (oktober 2004): str.36-42

-spletne strani:

- www.wikipedia.org
- www.religija.com
- www.harekrisna
- www.s-gim.kr.edus.si
- www.s-gimorm.mb.edus.si
- www.skavt.net
- www.satyanandayoga.tara.si
- www.rtv slo.si
- www.andreja-jernejcic.com
- www.sathyasai-drustvo.si
- www.arnes.si/kaste.htm
- www.novium.si/horizont/arhiv/december/indija.php
- www.gimvic.org/projekti/timko/indijskapodcelina/prazniki.html
- www.gimvic.org/projekti/timko/indijskapodcelina/prazniki.html
- www.zvoneseruga.com

11. KAZALO

Uvod.....	3
Hinduizem in njegova zgodovina.....	4
Božanstva, prazniki, čaščenje ter obredje.....	4
Nauk o reinkarnaciji.....	7
Hinduizem in okolje.....	8
Hindujska družba.....	8
Življenje hindujcev v Indiji danes.....	11
Hinduizem v Sloveniji.....	13
Zaključek.....	14
Viri in literatura.....	15
Kazalo.....	15

